

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี รายละเอียดและขั้นตอนดำเนินงาน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การหาคุณภาพเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ พนักงานครูเทศบาลและเมืองพัทยา สังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ซึ่งมีผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติงานอยู่จำนวน 24 โรงเรียน และมีพนักงานครูทั้งสิ้นจำนวน 1,100 คน กลุ่มตัวอย่างเน้นพนักงานครูเทศบาลและเมืองพัทยา ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 608-609) โดยใช้โรงเรียนเป็นเกณฑ์ในการแบ่งชั้น ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 285 คน ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของพนักงานครู สังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา
จังหวัดชลบุรี

โรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
เทศบาลอินทปัญญา	55	22
เทศบาลวัดเนินสุทราวาส	21	5
เทศบาลชลราษฎรานุเคราะห์	20	8
เทศบาลวัดโพธิ์	25	6
เทศบาลวัดกำแพง	32	9
เทศบาลวัดราษฎร์นิยมธรรม	50	5
เทศบาลวัดศรีมหาธาตุ	78	9
เมืองพัทยา 1	30	9
เมืองพัทยา 2	51	11
เมืองพัทยา 3	71	16
เมืองพัทยา 4	32	10
เมืองพัทยา 5	51	6
เมืองพัทยา 6	40	12
เมืองพัทยา 7	59	18
เมืองพัทยา 8	80	18
เมืองพัทยา 9	85	20
เมืองพัทยา 10	25	9
ศรีกิตติวรรณนุสรณ์	36	11
วัดกลางทวมมาวาส	25	10
วัดเกาะแก้วนครสวรรค์	10	5
เทศบาลแหลมฉบัง 1	131	35
เทศบาลแหลมฉบัง 2	65	20
เทศบาล 1 สตาว	30	6
เทศบาลคลองตำรุ	8	5
รวม	1,100	285

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำของผู้บริหารจากเอกสารและตำรา ทั้งในและต่างประเทศ
2. ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทั้งในและต่างประเทศ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
3. ศึกษาแบบสอบถามภาวะผู้นำศึกษาธิการจังหวัด (ประเสริฐ สมพงษ์ธรรม, 2538, หน้า 375-385) ซึ่งแปลมาจากแบบสอบถามภาวะผู้นำพหุองค์ประกอบ ฉบับ 5X สำหรับผู้ประเมิน (Multifactor Leadership Questionnaire Form 5X-Rater) หรือ MLQ 5X สร้างโดยเบสและอวลิโอ (Bass & Avolio, 1990) ศูนย์การศึกษาภาวะผู้นำสถาบันการบริหาร มหาวิทยาลัยแฮมตัน สหรัฐอเมริกา และนำมาใช้เป็นแบบสอบถามภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นแบบสอบถามได้มาตรฐานและผ่านการรับรองแล้วจากสถาบันการบริหารมหาวิทยาลัยบิงแฮมตัน (Center for Leadership Studies/ School of Management, Binghamton University)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานะภาพของผู้บริหารการศึกษา คือ ประสิทธิภาพทางการบริหารสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษา สังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี แบบสอบถามนี้ ผู้วิจัยได้นำมาจากแบบสอบถามภาวะผู้นำของศึกษาธิการจังหวัด (ประเสริฐ สมพงษ์ธรรม, 2538, หน้า 375-385) ซึ่งแปลมาจากแบบสอบถามภาวะผู้นำพหุองค์ประกอบ ฉบับ 5X (Multifactor Leadership Questionnaire Form 5X-Rater) หรือ MLQ 5X สร้างโดยเบสและอวลิโอ (Bass & Avolio, 1990) เพื่อสอบถามข้าราชการครูของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา ชลบุรี เขต 3 เกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน มีทั้งหมด 78 ข้อ เป็นแบบมาตรฐาน ส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 อันดับ โดยวัดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) และภาวะผู้นำแบบตามสบาย (Laissez – Fair Leadership) มีจำนวนข้อในแต่ละประเภท ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มี 47 ข้อ ประกอบด้วย

- 1.1 การสร้างบารมี มี 18 ข้อ ประกอบด้วย ข้อ 1, 3, 11, 13, 21, 23, 31, 33, 41, 43, 51, 53, 60, 62, 66, 67, 69, 73
- 1.2 การสร้างแรงบันดาลใจ มี 10 ข้อ ประกอบด้วย ข้อ 5, 15, 25, 35, 45, 55, 63, 68, 70, 74
- 1.3 การกระตุ้นชาวปัญญา มี 10 ข้อ ประกอบด้วย ข้อ 7, 17, 27, 37, 47, 57, 64, 71, 75, 78
- 1.4 การคำนึงถึงเอกบุคล มี 9 ข้อ ประกอบด้วย ข้อ 9, 19, 29, 39, 49, 59, 65, 72, 76

3. ภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยน มี 23 ข้อ ประกอบด้วย

- 3.1 การให้รางวัลอย่างเหมาะสม มี 9 ข้อ ประกอบด้วย ข้อ 8, 16, 24, 32, 40, 48, 56, 61, 77
- 3.2 การบริหารแบบมีข้อยกเว้นโดยตรง มี 7 ข้อ ประกอบด้วย ข้อ 6, 14, 22, 30, 38, 46, 54
- 3.3 การบริหารแบบมีข้อยกเว้นโดยอ้อม มี 7 ข้อ ประกอบด้วย ข้อ 4, 12, 20, 28, 36, 44, 52

4. ภาวะผู้นำแบบตามสบาย มี 8 ข้อ ประกอบด้วย ข้อ 2, 10, 18, 26, 34, 42, 50, 58

เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถาม

เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษา สังกัดเทศบาล และเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี มีดังนี้

- 4 คะแนน หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติบ่อยมาก
- 3 คะแนน หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติบ่อย
- 2 คะแนน หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติบางครั้ง
- 1 คะแนน หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง
- 0 คะแนน หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาไม่เคยปฏิบัติเลย

การคิดคะแนนของแบบสอบถาม คิดจากค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากแบบสอบถาม โดยแยกคิดคะแนนเป็น 3 ด้าน คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ภาวะผู้นำแลกเปลี่ยน และภาวะผู้นำแบบตามสบาย แล้วนำมาเปรียบเทียบกัน

การหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทำการหาคุณภาพเครื่องมือของแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ดังนี้

1. เสนอแบบสอบถามต่อประชาชน และกรรมการควบคุมงานนิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นเครื่องมือที่สอดคล้องกับงานวิจัยที่ทำ
2. แบบสอบถามภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ผู้วิจัยนำมาใช้นี้เป็นแบบสอบถามมาตรฐานที่ผ่านการวัดความเที่ยงตรง (Validity) ทางด้าน โครงสร้าง เนื้อหา ความชัดเจนของข้อคำถามที่ผ่านการแปลและการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งใช้ศึกษาภาวะผู้นำของศึกษาธิการจังหวัดมาแล้ว ซึ่งแบบสอบถามชุดดังกล่าวนี้ส่งวนลิขสิทธิ์โดยเบส และอวลิโอ (Bass & Avolio, 1990)

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านความเห็นชอบจากประธานและกรรมการแล้วไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยทดลองใช้กับพนักงานครูและเมืองพัทยา สังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach, 1990, pp. 202-204) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามภาวะผู้นำแต่ละประเภทแต่ละองค์ประกอบ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถามภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	.87
1. การสร้างบารมี	.88
2. การสร้างแรงบันดาลใจ	.86
3. การกระตุ้นชาวปัญญา	.87
4. การคำนึงเอกบุคล	.87
ภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยน	.86
1. การให้รางวัลอย่างเหมาะสม	.87
2. การบริหารแบบมีข้อยกเว้นโดยตรง	.86
3. การบริหารแบบมีข้อยกเว้นโดยอ้อม	.85
ภาวะผู้นำแบบตามสบาย	.88

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. นำหนังสือจากภาควิชาบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา ถึงผู้บริหารการศึกษา สังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา รวมทั้งสิ้น 24 โรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการจัดเก็บข้อมูล
2. จัดส่งแบบสอบถามจำนวน 285 ฉบับ ไปยังพนักงานครูเทศบาลและเมืองพัทยา ตามโรงเรียนต่าง ๆ ตามที่กล่าวมาแล้วทั้ง 24 โรงเรียน และให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม โดยให้ทางโรงเรียนรวบรวม โดยผู้วิจัยเป็นผู้รับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองกับทางโรงเรียน ปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามคืน 285 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100
3. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบคำถาม ได้แบบสอบถามที่ครบสมบูรณ์ 285 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามทุกฉบับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วนำแบบสอบถามนั้นมาให้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนแต่ละข้อ และบันทึกข้อมูลในคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS for Windows
2. ทำการวิเคราะห์ แล้วนำผลการวิเคราะห์ไปแปลผลตามวัตถุประสงค์ และสมมติฐานของการวิจัย

การแปลผลคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากคะแนนสอบถาม ใช้เกณฑ์การแบ่งความถี่ของการแสดงภาวะผู้นำตามแนวทางให้เกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแสง (2535, หน้า 23-24) ดังนี้

ระดับคะแนนเฉลี่ย

ความหมาย

3.51-4.00	ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงภาวะผู้นำในระดับสูงมาก
2.51-3.50	ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงภาวะผู้นำในระดับสูง
1.51-2.50	ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงภาวะผู้นำในระดับปานกลาง
.51-1.50	ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงภาวะผู้นำในระดับต่ำ
.00-.50	ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงภาวะผู้นำในระดับต่ำมาก

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทางการบริหารสถานศึกษา วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ จำนวนเป็นร้อยละ
2. ข้อมูลภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสถานศึกษา สังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
3. การทดสอบสมมติฐาน “ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสถานศึกษา สังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ที่มีเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทางการบริหารต่างกัน จะมีภาวะผู้นำแตกต่างกัน” สถิติที่ใช้ คือ การทดสอบค่าที (t -test)